

Seletuskiri

Kehtna Vallavolikogu otsus “Kehtna valla haridusasutuste ümberkorraldamine” eelnõu juurde

1. Eelnõu õiguslik alus	2
2. Haridusvõrk ja arengusuunad, rahastamine	4
3. Valla hariduskorraldus ja mõjutegurid	5
4. Kehtna valla arengukava	6
5. Valla koolide arengukavad	9
6. Muud arengukavad ja uuringud	12
7. Koolitustegevuse lõpetamine III kooliastmes 2024. a	15
8. Koolivõrgu jätkusuutlikus	18
9. Otsuse eelarveline mõju	21
10. Õpilastransport	24
11. Kaasamine ja informeerimine	26
12. Seletuskirja lisafailid	30
13. Vastuvõtmiseks vajalik kvoorum	30

1. Eelnõu õiguslik alus

Haldusmenetluse seaduse § 56 lõike 1 kohaselt esitatakse haldusakti põhjendus haldusaktis või menetlusosalisele kättesaadavas dokumendis, millele on haldusaktis viidatud. Volikogu otsuse eelnõus viidatakse, et otsuse põhiseisukohad, kaasnevad muudatused, ülevaade otsuse mõjudest ning otsusele eelnenud menetluskäik on esitatud otsuse eelnõu seletuskirjas.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (edaspidi KOKS) § 6 lõike 3 punkti 1 kohaselt korraldab omavalitsusüksus neid kohaliku elu küsimusi mis on talle pandud teiste seadustega ja § 22 lõike 1 punkti 34 kohaselt on vallavolikogu ainupädevuses valla või linna ametiasutuse ja valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse moodustamine, ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine ning ametiasutuse põhimääruse kinnitamine.

KOKS § 6 lõike 2 esimese lause kohaselt on omavalitsusüksuse ülesanne korraldada antud vallas või linnas põhikoolide ja gümnaasiumide ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses. Seega on oma halduspiirkonnas vajalikul arvul õppeasutuste ülalpidamise ja tasuta hariduse andmise kohustus eelkõige kohaliku elu küsimus ning ka munitsipaalkoolide vahetu rahastamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne, kuivõrd tegemist on kohaliku elu küsimusega.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi PGS) § 80 lõike 1 alusel korraldab kooli ümber ja lõpetab kooli tegevuse kooli pidaja, kuulates enne ära hoolekogu ja õpilasesinduse arvamuse. PGS § 80 lõike 3 alusel tuleb kooli ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise otsusest Haridusja Teadusministeeriumi, kooli, vanemaid, õpilasi ja õpilaste elukohajärgseid valla- või linnavalitsusi teavitada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis vähemalt viis kuud enne uue õppeaasta algust. Sama paragrahvi lõike 5 alusel lõpetatakse kooli tegevus ajavahemikus 1. juulist sama aasta 31. Augustini.

Eesti Vabariigi haridusseaduse (edaspidi HaS) § 7 lõike 2 punkti 2 alusel on kohaliku omavalitsuse pädevuses asutada, reorganiseerida ja sulgeda õigusaktides ettenähtud korras munitsipaalharidusasutusi. HaS § 7 lõike 2 punkti 3 alusel tagab omavalitsus oma halduspiirkonna munitsipaalharidusasutuste majandusliku teenindamise ja finantseerimise. Kohaliku omavalitsusüksuse üheks peamiseks seadusest tulenevaks kohustuseks on oma haldusterritooriumil elavatele koolikohustuslikele isikutele üldhariduse (alusharidus ja

põhiharidus) omandamiseks võimaluste tagamine. Selleks peab kohalik omavalitsusüksus üleval vajalikul arvul õppeasutusi. Seejuures on kohalikule omavalitsusüksusele pandud mitmeid erinevaid ülesandeid võimaluste loomisel kohustusliku põhihariduse andmiseks.

PGS § 6 punkti 1 kohaselt peab kvaliteetne üldharidus järgima kaasava hariduse põhimõtteid ning olema võrdväärselt kättesaadav kõigile isikutele, sõltumata nende sotsiaalsest ja majanduslikust taustast, rahvusest, soost, elukohast või hariduslikust erivajadusest. PGS § 10 lõike 1 kohaselt tagab vald või linn koolikohustuslikule isikule, kelle elukoht asub selle valla või linna haldusterritooriumil, võimaluse omandada põhiharidus.

PGS § 7 lõikes 1 on sätestatud, et kooli pidamisel tuleb tagada riiklike õppekavade täitmiseks vajalike kvalifitseeritud õpetajate olemasolu, turvalisuse, tervisekaitse ja õppekava nõuetele vastava õppekeskkonna olemasolu ning võimalused õpilase arengu toetamiseks. PGS § 46 lõike 1 kohaselt loob kooli pidaja võimalused õpilase haridusliku erivajaduse väljaselgitamiseks ja õpilasele vajaliku toe pakkumiseks ning selle korraldab direktor. Viidatud õigusnormidest nähtuvalt on kohalikele omavalitsusüksustele pandud erinevad ülesanded põhihariduse omandamiseks tingimuste loomisel. Pidajal on kohustus tagada kõikidele kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil elavatele koolikohustuslikus eas olevatele isikutele õppekoht põhikoolis.

Konkurentsivõimelise hariduse tagamiseks, võrdsete võimaluste pakkumiseks kõikidele Kehtna valla lastele ja arvestades Kehtna valla territooriumi, haridusasutuste seisukorda ja paiknemist, hetkeolukorda ning prognoositavaid arenguid, tuleb Kehtna valla haridusasutused ümber korraldada.

2. Haridusvõrk ja arengusuunad, rahastamine

Kehtna valla kui koolipidaja ülesanne on haridusasutuste tegevuseks vajalike tingimuste tagamine, et lastel ja õpilastel oleks vaimselt ja füüsiliselt turvaline õpikeskkond ja igakülgne tugi ea- ja võimetekohaseks edenemiseks ning töötajatel vaimselt ja füüsiliselt turvaline töökeskkond. Kohaliku omavalitsuse haridusvõrk peab toimima nii, et inimressurss ja rahaline ressurss on kasutatud optimaalselt. See tähendab ressursside kõige paremat ja kõige sobivamat kasutamist kogu vallas.

Kehtna valla 2024. aasta eelarve projekt tegevusalade kaupa on järgmine:

2024. aasta eelarves on planeeritud põhitegevuse kulud 11,4 miljonit eurot. Seda on 47 tuhat eurot ehk 0,4% vähem kui 2023. aasta lõplik eelarve.

- Haridusvaldkonnale on planeeritud 54%
- Sotsiaalvaldkonnale planeeritud 16%
- Majandusvaldkonnale sh teede- ja tänavate, haljasalade ning elamu-ja kommunaalmajanduse korrashoiuks planeeritud 11%
- Kultuuri-, vaba aja ja spordivaldkonnale planeeritud 9%
- Valitsemiskuludeks planeeritud 9%
- Tervishoiule, avalikule korrale ja julgeolekule on planeeritud 1%

Andmetest nähtub, et hariduse tegevusala moodustab kogu valla eelarvest üle 50%. Taolise eelarve osakaaluga tegevusala puhul on äärmiselt oluline koordineerida ja tagada vahendite kasutamine võimalikult otstarbekal viisil.

Vald finantseerib kokkuvõtlikult kõigi koolihoonete ja nende sisustusega seotud kulud (sh nii jooksvad kulud kui ka remondi ja renoveerimise kulud), tasub täies ulatuses tugipersonali palgakulud (HEV-koordinaatorid, eripedagoogid, logopeedid, huvijuhid jt), koolitoiduga-, õppematerjalidega-, transpordi korraldamisega seotud kulud.

3. Valla hariduskorraldus ja mõjutegurid

Otsuse seletuskirja osa on Kehtna valla haridustrateegia 2024 - 2035 tööversioon ja selle andmestik. Dokumentides käsitletakse omavalitsuse haridusvaldkonna senist arengut ning tulevikuvaadet. Strateegia peamine ülesanne on luua analüütiline alus valla haridusvõrgu arendamiseks järgmisel kümnendil. Dokumendis ei pakuta välja kokkulepitud detailset tegevuskava, vaid tuuakse välja peamised muudatusvajadused, mis lähimatel aastatel valla hariduselus kaalumist vajavad. Haridustrateegia mõte on toetada otsuste ja täpsema tegevusplaani tegemist.

Haridustrateegia on jaotatud kolmeks peatükiks.

- **Esimene peatükk** sisaldab ülevaadet valla hariduskorraldusest. Seejuures käsitletakse omavalitsuse ruumimustrit ja haridusvõrku (vt ka joonis 1 ja 2), antakse ülevaade alus-, üld- ja huviharidusest ning -tegevusest, personalist, kinnisvarast ja finantseerimisest.
- **Teine peatükk** annab ülevaate haridusvaldkonna mõjuteguritest - senistest rahvastikuarengutest vallas ja piirkondades, tulevikuproгноosist, sh lasteaia- ja kooliealiste arv piirkonniti, valla finantsvõimekusest ning riigi hariduspoliitilistest suundumustest.
- **Kolmandas peatükis** tuuakse välja analüüsi kokkuvõtte ning peamised muudatusvajadused koos põhjendustega. Analüüsi lisas kajastatakse detailsemalt õpilasarände ja rahvastikuproгноosi piirkondlikku vaadet.

Alus-, üld- ja huvihariduse analüüsis on peamiselt kasutatud Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmeid (õppeaasta andmed fikseeritakse lõplikult seisuga 10. november vastaval aastal). Lisaks sisaldab peatükk haridusvaldkonna töötajate, kinnisvara ja finantseerimise osa, vastav info pärineb lisaks EHISele peamiselt vallavalitsuselt ja Rahandusministeeriumilt. Rahvastikuülevaates on kasutatud rahvastikuregistri andmeid (seisuga 1. jaanuar nimetatud aastal) ja need on aluseks ka prognoosi koostamisel.

Kehtna valla haridustrateegia 2024 - 2035 tööversioon ja selle lisadokumendid, mis on ühtlasi käesoleva eelnõu osad, on oluliseks mõjuriks otsuse kujundamisel.

4. Kehtna valla arengukava

Kehtna Valla arengukava 2023 - 2035 (edaspidi arengukava), mis on aluseks võetud haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse tegemisel, on vastu võetud Kehtna Vallavolikogu poolt 20. juuni 2023 määrusega nr 28. Arengukavas rõhutatakse läbivalt vajadust optimeerida Kehtna valla haridusasutuste võrk. Arengukavas on sätestatud mitmeid kaudsemaid eesmärke, mis ei puuduta haridusvõrgu muutmist, kuid mis on samuti saavutamatud ilma muudatusteta haridusvõrgus.

Arengukava hetkeolukorra ülevaates tuuakse valla suurima väljakutsena välja, et valla elanike arv on olnud aastakümneid langustrendis. Elanikkond on pidevalt vähenenud ja vananenud, paljud noored lahkuvad õpingutele ja tööle, vähesed naasevad koduvalda tagasi. Elanike arvu vähenemine tingib otsese vajaduse kaasajastada haridusvõrku.

Arengukava peatükis “Strateegilised eesmärgid, alaeesmärgid ja tegevussuunad” püstitatakse neli strateegilist eesmärki. Esimene neist on kujundada Kehtna vallast tugeva identiteedi ja kogukonnatundega kasvava elanikkonnaga omavalitsus. Alaeesmärk 1.1 annab ülevaate loovust ning arengut igakülselt toetavast haridussüsteemist, mis sätestab järgmised tegevussuunad:

- *Kaasava hariduse ja enastjuhtivat õppimist soodustava õpikeskkonna põhimõtete rakendamine kvaliteetse alus- ja üldhariduse võimaldamiseks kõikidele lastele ja noortele. Eristuvate ja noortele atraktiivsete valikuvõimaluste (valikained, kallakuga koolid ja klassid, projektiõppe lahendused, ettevõiliku kooli põhimõtted) loomine õppetegevuse mitmekesistamiseks. Valla koolide lõpetajad jätkavad edukalt gümnaasiumiastmes või kutsehariduses;*
- *Motiveerivate tingimuste loomine õpetajate, tugipersonali ja noorsootöötajate kaasamiseks ning järelkasvu tagamiseks, haridus- ja noorsootöö valdkonna professionaalide tunnustamine ja arenguvõimaluste loomine;*

- *Mitmekülgsede ja kättesaadavate võimaluste pakkumine huvihariduses, huvitegevuses ja noorsootöös osalemiseks, noorte kaasamine neid puudutavate otsuste langetamisel. Eriti oluline on laiendada loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia õppe ja kultuurihariduse võimalusi;*
- *Kaasaegset haridust toetava füüsilise keskkonna väljaarendamine, sh tänapäevaste ja multifunktsionaalsete hoonete arendamine, koolide varustamine uusimate tehnoloogiliste vahenditega, mobiilse noorsootöö võimaluste väljaarendamine;*
- *Vaimset ja füüsilist tervist edendava koolisüsteemi toetamine, liikuma kutsuva kooli ja kiusamisvaba kooli põhimõtete rakendamine, erivajadustega laste märkamine ja süsteeme toetamine (alushariduses erirühmade loomine, alus- ja üldhariduses tugispetsialiste kaasamine), sh andekate laste arengu toetamine nende võimete maksimaalsel rakendamisel.*
- *Täiskasvanuhariduse toetamine ja elukestva õppe võimaluste laiendamine;”*

Kohalikul omavalitsusel on arengukavast tulenevalt kohustus sätestatud eesmärgid saavutada, kuid on oluline arvestada, et mitte ühtegi neist ei ole võimalik isegi osaliselt saavutada ilma haridusvõrku muutmata.

Kõige otsesemalt sätestatakse arengukavas haridusvõrgu muutmine alaesmärgi 1.1 tegevussuunas nr 2, mille kohaselt:

- *“Haridusvõrgu ja noortekeskuste reformi ettevalmistamine (sh haridusvaldkonda puudutava informatsiooni kogumine) ning läbiviimine eesmärgiga muuta lasteaedade- ja koolide ning noortekeskuste (ANK) võrgustik ning juhtimisstruktuur jätkusuutlikuks. Reformi läbiviimisel lähtutakse Haridusvaldkonna arengukavas 2021–2035 kokku lepitud põhimõttest tagada alusharidus ning I ja II kooliaste lapsele võimalikult kodu lähedal, kolmanda kooliastme koondumine valla/linna piirkondlikesse keskustesse. “*

Planeeritav muudatus vastab arengukavas sätestatud eesmärgile. Eidapere Kool lõpetab tegevuse iseseisva asutusena, kuid tegevus jätkub Järvakandi Kooli koosseisus I ja II kooliastmes.

Riiklikus haridusvaldkonna arengukavas (2021 - 2035) antakse ülevaade haridusvaldkonna praegusest olukorrast, poliitikasuundadest ja tegevustest ning sihtidest, mis soovitakse saavutada aastaks 2035. Riikliku haridusvaldkonna arengukava peamised tegevussuunad ja eesmärgid:

- *Nüüdisaegne õpikäsitlus: Arengukava rõhutab nüüdisaegsest õpikäsitlusest lähtuvaid õppekavasid, nutikat õppevara ja -metoodikat, ühist kultuuri- ja väärtusruumi ning kvaliteetset eestikeelset ja eesti keele õpet.*
- *Õpetajate ja tugispetsialistide järelkasv: Rõhutatakse vajadust pädevate ja motiveeritud õpetajate, koolijuhtide, mitmekesise õpikeskkonna ja õppijast lähtuva õppe järele.*
- *Tööjõu ja oskuste vajaduse prognoosimine: Kava käsitleb suuremat lisandväärtust loovate oskuste, täiendus- ja ümberõppevõimaluste tähtsust.*
- *Haridus, ühiskond ja tööturg: Arengukava seab eesmärgiks, et õpivõimalused vastaksid ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.*
- *Kvaliteetne haridus: Kava rõhutab kvaliteetse hariduse pakkumist, kaasavat ja kestlikku õppeasutuste võrku ja taristut ning rahvusvahelistumist ja õpirännet.*

Haridusvõrgu muutmine vastab Kehtna Valla arengukavale ja riiklikule haridusvaldkonna arengukavale. Oluline on märkida, et ilma haridusvõrku muutmata ei ole sisuliselt võimalik saavutada mitte ühtegi eesmärki mis on sätestatud kahes eelmainitud arengukavas.

Kehtna vallas elavate inimeste arvu, sh laste arvu järjepideva vähenemise ning rahaliste vahendite puudumise tõttu juba kannatavad õppimisvõimalused ja –kvaliteet igas valla koolis, puuduvad võimalused korrastada ja kaasajastada haridusasutuste hooneid, väga keeruline on teha valdkonda investeringuid (hoonete korrastamine), puudub võimalus maksta õpetajatele

konkurentsivõimelist töötasu ja tagada seeläbi kvalifitseeritud ja motiveeritud õpetajate, samuti tugispetsialistide (logopeed, eripedagoog, sotsiaalpedagoog, psühholoog jt) olemasolu kõigis haridusasutustes. Samal ajal on mitmed olemasolevad hooned vananenud ja hooned tervenisti või nende osad vajavad remonti ja kaasajastamist. Teisalt laste arvu olulise vähenemise tõttu ei ole mitmete olemasolevate hoonete korda tegemine ja nende haridusasutusena kasutamine ja säilitamine enam otstarbekas. Arvestades valla piiratud eelarve vahendeid koostoimes muude asjaoludega (eeskätt demograafilised muutused) on mõistlik, et vald on seadnud endale oluliseks eesmärgiks ja peab vajalikuks valla haridusasutuste võrku optimeerida.

Oluline on rõhutada, et vald ei ole planeerinud alusetult ette kooliastme(te) sulgemist, vaid kõiki asjaolusid ja ilmnunud probleeme arvestades ette nähtud vajadus valla haridusasutuste võrk üle vaadata. Vald on planeerinud haridusasutuste võrgu ülevaatamise raames leida võimalikult optimaalne lahendus, arvestades seejuures, et valla jaoks on jätkuvalt oluline pakkuda võimalust saada võimalikult kodulähedaselt erinevaid teenuseid.

Lahenduse leidmise üks olulisemaid eesmärke on tagada võimalikult kvaliteetse alus- ja põhihariduse pakkumine. Haridusasutuste võrgu optimeerimine peab viima tulemuseni, kus piiratud eelarvevahendeid kasutatakse võimalikult otstarbekalt ja suunatakse maksimaalselt headel (sh kaasaegsetel) tingimustel alus- ja põhihariduse pakkumisse Kehtna vallas. Eesmärk on vältida eelarvevahendite ebamõistlikku kasutamist.

5. Valla koolide arengukavad

Iga valla kooli puhul on koostatud ja avaldatud arengukavad, mis käsitlevad koolide arengu eesmärke, põhisuundasid ja tegevuskava, sealhulgas on osades arengukavades selgelt ja arusaadavalt välja toodud ka koolide probleemid, puudused, nõrkused, ohud ja/või tegevuse parandamise ettepanekud. Haridusasutuste arengukavad on alates nende kinnitamisest avalikult kättesaadavad. Koolide arengukavad on aluseks võetud haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse tegemisel, seejuures peab vald vajalikuks eraldi viidata konkreetsete koolide arengukavadele, et nähtuks kuidas ilma haridusvõrgu muudatusteta ei ole koolidel sisuliselt võimalik oma eesmärke saavutada.

- Valtu Kooli 2022-2025 arengukavas nähakse ette *renoveerida koolihoone täielikult (katus, koridorid, klassiruumid, elektri-, kütte- ja*

kanalisatsioonisüsteemid); projekteerida ja ehitada koolile juurdeehitus, kus on ka raamatukogu ja noortekeskus; luua ülevaade võimalustest saada eri fondidest ja projektidest lisaraha; uuendada ainekabinettide õppevahendeid; kujundada koolimaja territoorium õpilasesõbralikuks; rajada õuesõppeklass; renoveerida kooli ümbrus (teed); hankida järgmisel kolmel aastal juurde kaasaegseid IKT-vahendeid; arendada tugisüsteeme (eripedagoog, abiõpetajad); märgata ja toetada võimalikult vara individuaalset lisaõpet vajavaid õpilasi;

- Kehtna Põhikooli arengukavas 2018-2023 nähakse ette, et aastaks 2019 on kool varustatud „Põhikooli riiklikus õppekavas“ ettenähtud õppevahenditega. Aastaks 2020 on valminud kaasaegne õuesõppeklass koos WiFi ühendusega. Koostöös Kehtna Vallavalitsusega on aastaks 2021 leitud võimalused vundamendi renoveerimiseks. Lähtuvalt koolihoone amortisatsioonist on aastatel 2018-2023 tagatud koolile jooksvad hooldus- ja remonditööd. Aastaks 2023 on valminud kooli muuseumi kontseptsioon. Aastaks 2023 on rajatud kooli ümbruses loodusõpperajad. Tagatud on järjepidev koostöö Kehtna KHK-ga tagamaks võimalike ühiste ressursside jagamist ja kasutamist.
- Järvakandi Kooli arengukavas on välja toodud eesmärgidena: “ennastjuhtiv õppija: digipädev, õpioskustega, ettevõtlik, motiveeritud; sidusõpe: ainete ja kooliastmete vaheline lõiming, eluline õpe. õppija individuaalsusega arvestamine (toetav huvitegevus, õppetöö diferentseerimine); õppevahendite ja õppematerjalide kaasajastamine (õpikud, digivahendid ja keskkonnad); subjektiivne heaolu ehk koolirõõm (koolipäeva korraldus, suhted ja hoiakud, õpikoormus, vaimne ja füüsiline tervis); võrgustikutöö ja projektid kõikides ainevaldkondades. õppetöö mitmekesistamine, õpilaste õpihuvi toetamine (individuaalsem tagasiside, andekuse toetamine)”
- Eidapere Kooli 2023 - 2026 arengukavas on väljakutsetena välja toodud: “koolivõrgu ümberkorraldamine riiklikul ja kooli pidaja tasandil; laste arvu vähenemine piirkonnas, perede väljaränne; töökohtade vähesus piirkonnas,

vähene ettevõtlus; eluasemete vähesus kohapeal; vähene võimalus kvalifitseeritud kaadrit leida seoses üldise elukalliduse tõusuga” ja “õpikeskkonna kaasajastamise ja mitmekesistamise jätkamine; õppe- ja kasvatustööks vajalike vahendite soetamine vastavalt võimalustele; vajalik IT-alase riist- ja tarkvara järjepidev kaasajastamine, wifi ja kiire internetilevi kogu koolimajas; liikumisvõimaluste loomine vahetundidel koolimajas ja õues kõikidele õpilastele; õueala kujundamine õpikeskkonnaks; katuse remont; kütte- ja ventilatsioonisüsteemide remont; elektrijuhtmestiku väljavahetamine; koridorides valgustuse kaasajastamine, valgustuse mõõtmine; vahendite leidmine spordiplatsi ja selle ümbruse remondiks, taastamiseks; 1. korruse poiste tualettruumi kapitaalremont”

Kõikide koolide õppekavad sisaldavad väga olulises mahus ressursimahukaid eesmärke, mis on seotud õpikeskkonna kaasajastamisega, sh hoonete remont, samuti õppevahenditesse investeerimine, õpetajatele tunnustamissüsteemi ja motivatsioonivõimaluste väljatöötamine. Paraku tegevuste ja oodatavate tulemuste rahastamise osas puuduvad konkreetsed lahendusettepanekud.

Kõikide koolide arengukavadest johtub, et probleemid seoses hariduse kvaliteedi tagamisega, laste arvu pideva vähenemisega ning piisavate rahaliste vahendite, kohase õpikeskkonna ja kvalifitseeritud õppejõudude puudumisega on olnud olemas aastaid ja koolid on sellest ise ka teadlikud. Enamus koolidest on toonud samad probleemid selgesõnaliselt esile ka kehtivale arengukavale eelnevas arengukavas. Kehtivates uutes arengukavades on samade murede lahendamiseks nimetatud eesmärgid ja tegevuskavad taas sees, mis näitab, et samad probleemid on jätkuvalt aktuaalsed ega ole ühelegi koolile uued või ootamatud. Samas puudub koolidel endil nägemus vajalike vahendite leidmise osas. Läbiv mure kõikide koolide puhul on piisavate rahaliste vahendite puudumine, mis vahetult mõjutab pakutava hariduse kvaliteeti – rahalisi vahendeid on vaja ruumide korrashoiuks, õpikeskkonna kaasajastamiseks, õppetööks vajalike kaasaegsete tingimuste loomiseks ja vahendite ning inventari ostmiseks, kvalifitseeritud ja motiveeritud õppejõudude koolitamiseks ja hoidmiseks jne.

Kõik koolid soovivad ja peavad oluliseks kvalifitseeritud, professionaalseid, motiveeritud, avatud meelega mõistvaid õppejõude ja personali, kuid nende inimeste leidmise ja hoidmisega kaasnevate kulude osas ettepanekud ja tegevuskava puudub. Osades arengukavades on

puudulik eelarve selgesõnaliselt välja toodud, teistes on see otsesõnu märkimata, kuid aastaid kestvad samad probleemid ja tegevuskavadest rahastamisega seotud nägemuse/ettepanekute puudumine näitavad selgelt, et samasugune mure on kõigil valla haridusasutustel. Laste arvu järjepideva vähenemise tõttu on kõikides koolides kasvanud majanduslikud kulutused õpilase kohta ebamõistlikult suureks. Koolide eelarved ei suuda katta kulusid, puudub piisav võimekus remontida hooneid või investeerida ja kaasajastada õpikeskkonda. Samuti puudub võimekus maksta konkurentsivõimelist töötasu, mis aitaks koolidesse leida ja koolides hoida koolide poolt soovitud tingimustele vastavaid spetsialiste. Eelnevast tingituna kannatab õppekvaliteet ja kahjustada saavad laste kui ühiskonna kõige haavatavama osa õigused ja huvid. Seondult eelnevalt nimetatud probleemidega on Eidapere Kool teadvustanud ka selget ohtu, et kui olukord oluliselt ei parane, võidakse kool sulgeda.

6. Muud arengukavad ja uuringud

Kehtna vald on arvesse võtnud riiklikke strateegiaid ja arengukavasid. Kehtna vald on võtnud aluseks Vabariigi Valitsuse poolt 11.11.2021 kinnitatud haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 ja selles esitatud strateegilisi eesmärke, sihte ja tegevussuundasid. Arengukava on avalikult kättesaadav Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel. Arengukavale on viidatud Kehtna valla arengukavas.

Arvestatud on 2021. aastal avaldatud Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt tellitud koolivahetuse kogemuse ja toetamise uuringu „Õpilaste arengu ja koolivahetuse toetamine erinevat tüüpi põhikoolides“ tulemusi ja ettepanekuid. Uuringutulemused võttis 2021. aastal kokku Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendus-uuringute keskus RAKE. Uuringu autoriteks on Helen Urmann, Marvi Remmik, Liana Roos, Siim Espenberg. Uuring on avalikult kättesaadav Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel. Uuringu sissejuhatuses käsitletakse muutuvast demograafilisest olukorrast tingitud mõju haridussüsteemile ning viidatakse, et õppeasutuste võrgu korrastamine on Eesti haridusvaldkonna arengukavas 2021 - 2035 üks strateegiliselt oluline tegevus. Koolivõrgu korrastamisega seotud ümberkorraldustest puudutatud piirkondades hariduse kvaliteedi tagamiseks on oluline analüüsida, milline on (kavandatavate) koolikorralduslike muutuste potentsiaalne mõju õppijate arengule ning millised riskid ja võimalused sellega kaasnevad.

Vald on võtnud aluseks ka 2021. aasta OECD uuringu „Nutikas kahanemisega kohanemine Eestis: regionaalne valmistumine demograafiliseks muutusteks“ tulemused. Uuring on avalikult kättesaadav Rahandusministeeriumi kodulehel, uuringu kokkuvõtte haridusvaldkonna olulisematest sõnumitest ja soovitudest on avalikult kättesaadav Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehel. Uuring sisaldab analüüsi ja poliitikasoovitusi kohanemiseks kahaneva ja vananeva rahvastikuga Eestis eri valdkondades. OECD uuringust on Kehtna valla kontekstis asjakohased vähemalt järgmised tähelepanekud:

- Hoolimata rahvaarvu vähenemisest suureneb hoonete aluse maa pindala – viidatakse, et kuigi eesti rahvaarv on vähenenud vahemikus 2000-2014 5%, siis suurenes hoonealune pind elaniku kohta 18%. Viimane viitab, et maakasutus Eestis muutub aina ebatõhusamaks, tekitades ebasoodsaid keskkonnamõjusid, mis võivad hõlmata maa raiskamist, elurikkuse vähenemist ja kasvuhoonegaaside heitkoguste suurenemist, samuti majandamiskulude tõusu, eriti taristu toimepidevuse tagamisel. Samad probleemid on asjakohased ka Kehtna valla praeguses haridusvõrgus. Ruumiline polariseerumine mõjub hõredalt asustatud aladele halvasti – viidatakse rahvastiku koondumisele keskuste ümber, mis põhjustab piirkondlikku ebavõrdsust maksutulude laekumises, sissetulekus, kinnisvarahindades ja ehitatud keskkonna kvaliteedis. Samasugused probleemid on asjakohased ka Kehtna vallas ja need on olulised asjaolud, mille tõttu ei ole haridusasutuste võrk senisel kujul Kehtna vallas jätkusuutlik ning vajab ümberkorraldamist.
- Kvaliteetse hariduse pakkumine väheneva rahvaarvuga piirkondades on keeruline – viidatakse rahvaarvu vähenemise ja vananemise tõttu viimase 20 aasta jooksul langenud õpilaste arvule (50 000 võrra). Õpilaste arvu kahanemine jätkub hõredalt asustatud maapiirkondades, samas kui teistes piirkondades on see stabiilne või tõuseb. Kuigi väheneva rahvaarvuga omavalitsustes ühendatakse koole, seisavad omavalitsused siiski vältimatult silmitsi 30% suurema kuluga õpilase kohta võrreldes linnadega. Samuti on neis piirkondades keerukas hästi koolitatud õpetajate leidmine. Kehtna vald seisab silmitsi samade probleemidega, sh oluliselt suurenevad kulud ja nende katmiseks puuduv tulubaas, Eeltoodu on juba kaasa toonud rahaliste vahendite ebaõige kasutamise ja jaotuse koolide vahel ja koolides sees, samuti valla haridusasutuste poolt pakutava hariduse ebaühtlase taseme, alamotiveeritud ja

kvalifikatsioonitingimustele mittevastavate õpetajate arvu tõusu, lagunenu õpehooned ning kaasajastamata õpikeskkonna.

- Regionaalne juhtimine on killustunud ja omavalitsuste vaheline koostöö vähene – viidatakse, et koostööd omavalitsuste vahel toimub liiga vähe. Kehtna vald nõustub, et kuigi omavalitsused on loonud koostöö edendamiseks ja elluviimiseks liite, siis toimub regionaalpoliitika korraldamine kohaliku omavalitsuse põhiselt. Arvestades maksupoliitikat, toetuste süsteeme ja raha jaotust, ei ole siiski kõiki küsimusi ja probleeme võimalik lahendada korraga mitme kohaliku omavalitsuse kohta
- Omavalitsuste rahastamise ja maksusüsteemid soodustavad ebatõhusust ja nõrgestavad kohalikku otsuste langetamise võimekust – viidatakse kohalike omavalitsuste piiratud võimalustele eraldatud raha kasutamise kohta vabade otsuste langetamisel. Kehtna vald nõustub, seejuures rõhutades, et kohalikule omavalitsusele on seatud kohustused mitmete avalike teenuste tagamiseks, ja olemasolevad rahastusega seotud probleemid (isegi, kui need on tekkinud riigi poolt loodud ebaefektiivsetest rahastamise ja maksusüsteemidest) tuleb lahendada vaadates valda kui tervikut ning püüdes erinevaid valdkondi mõistlikul määral ümber korraldada.

OECD soovitab rakendada kooskõlalisi ja terviklikult koordineeritud lahendusi, millistele tingimustele vastava haridusvõrgu ümberkorraldamise lahenduse on Kehtna vald käesolevaga välja pakkunud.

7. Koolitustegevuse lõpetamine III kooliastmes 2024. a

Kehtna valla haridusasutuste ümberkorraldamise tulemusena lõpetab iseseisva asutusena tegevuse Eidapere Kool. Eidapere Kooli osa liitub Järvakandi Kooliga 31. augustil 2024.

Koolitustegevus Eidapere Kooli õrpaigas lõpetatakse III kooliastmes ning jätkatakse ainult 1. - 6. klassiga. Eidapere Kooli lasteaia osa liidetakse Järvakandi Lasteaed Pesamuna'ga.

Koolipidaja on kaalunud erinevaid haridusasutuste ümberkorraldamise variante. Otsuseni jõudmiseks on koolipidaja püstitanud järgmised küsimused:

- Kuidas mõjutab koolitüüp (nt kas tegemist on kolme-, nelja-, kuue- või üheksaklassilise põhikooliga) õppijate üld- ja ainevaldkondlike pädevuste arendamise toetamist tugispetsialistide ning õpetajate seniste kogemuste põhjal?
- Kuidas eri koolitüüpi kooliõppekavades kirjeldatakse õppijate üld- ja ainevaldkondlike pädevuste arendamise toetamist?
- Mis vanuses või klassis on kõige parem koondada õppijad suurematesse klassidesse/koolidesse, lähtudes õppijate arengulistest vajadustest?
- Kuidas mõjutab koolivahetus üleminekul kolmandas kooliastmesse õppijate toimetulekut ja õppeedukust?
- Millised on kolme-, nelja- ja kuueklassiliste munitsipaalkoolide pidajate kogemused õppijate ettevalmistamisel koolivahetuseks üleminekul III kooliastmesse?
- Kuidas toetatakse kolmanda kooliastmega põhikoolides kolme-, nelja-, või kuueklassilisest põhikoolist (nii algkoolides kui algkoolist tulevaid õpilasi vastu võtvates põhikoolides) tulnud õppijate koolivahetust?
- Kuidas võiks toetada õppijate üleminekut kodulähedasest algkoolist suurema keskuse kooli kolmandasse kooliastmesse?

Õppijate koondumine kolmandas kooliastmes suurematesse keskustesse tähendab laste ja noorte jaoks koolivahetust, mis on sageli elu muutev sündmus. Koolivahetus tähendab lapsele kohanemist uue, sageli suurema kooli keskkonnaga, uute kaasõpilastega, teistsuguste

akadeemiliste ootustega. Suurenevad nõudmised õppija iseseisvusele, väheneb õpetajapoolne toetus, lisanduvad uued ja keerulisemad õppeained. Efektiivne üleminekuprotsess peab arvestama nende muutustega ja proaktiivselt toetama nii õppijaid kui ka nende vanemaid probleemidega toimetulekul. Üleminek ühelt kooliastmelt teisele ja kitsamalt koolivahetus ning selle mõju õppijatele on pälvinud maailmas üsna laialdast uurijate tähelepanu. Ulatuslikumalt on uuritud näiteks üleminekut põhikoolist gümnaasiumisse, aga ka algklassidest järgmisesse kooliastmesse edasiliikumist.

Kõikides teadusuuringutes on jõutud ühisele järeldusele - igasugune üleminek on katkestus järjepidevuses. Organisatsioonilised katkestused hõlmavad muutusi kooli suuruses ja struktuuris, muutusi akadeemilistes standardites, õpetajate ootustes ja õpilaste autonoomias. Sotsiaalsed katkestused hõlmavad muutusi õpilaskonnas, suhetes õpetajatega ja kuuluvustundes. Ühelt kooliastmelt teisele üleminekuid käsitlevates uurimustes on leitud, et üleminek mõjutab õppijate heaolu, õpimotivatsiooni ja õpitulemusi ning täiendavaid raskusi valmistab see hariduslike erivajadustega õppijatele. Samas puudub veel vajalik hulk pikiuuringuid, mis jälgiksid õppijaid üleminekujärgselt pikema aja (näiteks mitmete aastate) jooksul ning selgitaksid veenvalt ja üheselt ülemineku pikaajalisemat mõju õpilaste õpitulemustele ja vaimsele heaolule ning kuidas õppijate vanus, kooli tüüp või suurus mõjutab ülemineku tõhusust. Seega kokkuvõtlikult ei ole ühest mudelit või õiget viisi haridusvõrgu ümberkujundamiseks, vaid iga omavalitsus peab otsuse vastu võtma vastavalt enda kohalikele oludele, võttes arvesse kohaliku piirkonna, liidetavate koolide ja õpilaste omapära.

Mitme haridusuuringu fookuses on olnud küsimus, millises vanuses on koolivahetus lapsele kõige "valutum" ning lähtub kõige enam tema arengulistest vajadustest. Koolivahetusega kaasnevad mõjud võivad õpilaste vanusest sõltuvalt erineda. Mitmete uuringute kohaselt hilisemad üleminekid on õppijate jaoks kergemad ja vähem traumeerivad, isegi üks õppeaasta võib olla laste küpsuse ja koolivahetuseks valmisoleku seisukohalt määrava tähtsusega. Nooremate õpilaste jaoks, näiteks vanuses 11–12, võib üleminek olla keerulisem, veelgi noorematele põhjustab koolivahetus olulisel määral stressi. Seetõttu on mitmetes uuringutes leitud, et üleminek ühelt kooliastmelt teisele võiks toimuda pigem hiljem.

Samas langeb hilisem üleminek ühest koolist teise kokku puberteedieaga, millega omakorda kaasnevad füüsilised, emotsionaalsed, sotsiaalsed ja intellektuaalsed väljakutsed. Puberteedieaga seotud hormonaalsed ja füüsilised muutused mõjutavad olulisel määral

sotsiaalseid suhteid põhikoolis, varases noorukieas muutuvad kriitiliselt tähtsaks füüsiline välimus, eakaaslaste-poolne aktsepteerimine, ühised tegevused, kuulumine väiksematesse gruppidesse. Samal ajal võib aga väheneda sisemine motivatsioon ja akadeemiline enesetõhusus, huvi kooli ja hinnete vastu. Kuigi mitmed uuringud seostavad õpilaste probleeme ühest kooliastmest teise üleminekul nende vanusega seotud arenguliste muutustega, kinnitavad paljud uuringud pigem seda, et õppijate vanusest on olulisemad kontekstuaalsed tegurid nagu näiteks akadeemiline tase, emotsionaalne tervis, sotsiaalmajanduslik staatus, kodune keskkond ja suhtumine üleminekusse.

Seega ei ole võimalik teha ühest järeldust kas laste jaoks oleks sobivaim üleminek teise kooli peale kolmandat, neljandat või kuuendat klassi, vaid määrava tähtsusega on see kuidas õpilasi toetatakse uue keskkonnaga kohanemisel.

Koolides viiakse õppetööd läbi põhikooli riikliku õppekava põhjal koostatud kooli õppekava alusel. Järvakandi Kooli ja Eidapere Kooli õppekava võrreldes selgus, et õppekavade üldosades sisulisi erinevusi üld- ja ainevaldkondlike pädevuste arendamises. Hariduspedagoogiliselt ei ole seega olulist vahet millise klassi lõpetamise järgselt kooli vahetatakse, sest õppetegevus on kahes liidetavas koolis sarnane ning õpilane saab teises koolis jätkata samas kohast.

Koolipidaja peab seega mõistlikuks juhinduda koolitustegevuse lõpetamise puhul kooliastmetest. Riiklik õppekava, koolide õppekavad ja ainekavad on ülesse ehitatud viisil, kus suurim muutus õpitegevuses toimub kooliastme vahetumisel, sest õppemaht ja sügavus suureneb hüppelisemalt kui klasside vahetumisel kooliastme sees. Õpe toimub kolmes kooliastmes, 1. - 3. klass (I aste), 4. - 6. klass (II kooliaste) ja 7. - 9. klass (III kooliaste).

8. Koolivõrgu jätkusuutlikus

Väga väikse õpilaste arvuga koolis on keeruline tagada õpilasele keskkonda, mis oleks kaasaegne ja mitmekülgne ning pakuks võimalusi iseseiseva ja sotsiaalselt pädeva isiksuse kujunemiseks. Ennastjuhtivaks õppijaks kujunemiseks on vaja õpilastele pakkuda iseseisvust, valikuvõimalusi, koostöise õppimise võimalusi, mitmekülgseid õppemeetodeid ja huvitegevusi.

Olemasolev koolivõrk hõlmab kokku 86 õpetajat, kelle töökoormus on keskmiselt 0,66 ning kellest kvalifikatsiooninõuetele vastab 71,2%. Kõik õpetajad saavad töötasu kehtiva palga alammäära järgi.

Kehtna valla üldhariduskoolides on 86 õpetajat, sealhulgas üksikud õpetajad töötavad mitmes koolis. Ametikohti koolides on 56,81. Keskmise koormuse õpetaja kohta on 0,66. Õpetajatest 50 töötab osakoormusega, täiskoormusega 36. Täiskoormusega töötab seega 41% õpetajatest. See tähendab, et suur osa õpetajaid ei tööta täiskoormusega, koolide vaheline koostöö õpetajate jagamise osas on vähene.

Kehtna valla neljas koolis on kokku 86 õpetajat, nendest 71,2% kvalifikatsioon vastab ametikohale esitatud nõuetele.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõige 7 lubab juhul, kui õpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat õpetajat, direktoril sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus. Eeltoodud graafikust nähtub, et 86 õpetajast 25 õpetajat ei vasta kvalifikatsiooninõuetele, mistõttu on nendega sõlmitud maksimaalselt aastane tööleping.

Kokkuvõttes nähtub eeltoodud statistikast, et üle valla koolides töötab vaid umbes kolmandik õpetajaid täiskoormusega, ülejäänud umbes kaks kolmandikku õpetajatest ei tööta täiskoormusega. Kokku kõigis valla munitsipaalkoolidest õpetavatest õpetajatest vastab kvalifikatsiooninõuetele 71,2%, seejuures ei ole ühtegi kooli kus kõik õpetajad vastaks kvalifikatsiooninõuetele. Kõige väiksem hulk kvalifikatsiooninõuetele vastavaid õpetajaid on ümberkorraldatavas Eidapere Koolis, kus kvalifikatsiooninõuetele vastavad vaid pooled õpetajad (53,3%). Valla munitsipaalkoolide õpetajatele makstakse töötasu kehtiva palga alammäära järgi (2023. aastal 1749 eurot; samal ajal keskmine palk 2023. aastal 2048 eurot). Puudub võimalus palka diferentseerida (nt staaži, vanuse, kvalifikatsiooni, vmt järgi), luua motivatsioonisüsteeme ja maksta lisatasusid.

Samal ajal seisab terve Eesti Vabariik silmitsi kvalifitseeritud õpetajate järelkasvu murega, mis tähendab, et omavalitsused nagu Kehtna vald, senise haridusvõrgu jätkumisel ei suuda pakkuda töötasu, mis ületaks vähemalt palga alammäära, kaasaegset õppekeskkonda või kaasata oma

munitsipaalkoolidesse uusi kvalifitseeritud õpetajaid. Olemasolev õpetajaskond on alamotiveeritud, seejuures ka tulenevalt töökoormuse äärmiselt ebaühtlasest jaotusest valla erinevates koolides, kus sama töötasu eest teeb rohkema õpilaste arvuga kooli õpetaja oma tööd korruga kordades suuremale arvule lastele kui väiksemates koolides. Eeltoodule lisaks olemasoleva õpetajaskonna vananemine ning uute kvalifitseeritud õpetajate puudus toovad kokkuvõttes kaasa õppekvaliteedi languse, mis kahjustab eelkõige õpilasi.

Oluline on välja tuua, et Eidapere Kool ja Järvakandi Kool ei ole oma väikese arvu õpilaste tõttu iseseisvalt elujõulised. Üheks põhjuseks on nende koolide võimetus katta oma õpetajate palgakulu. Mõlema kooli palgakulu on suurem kui riigi poolt vastavale koolile eraldatud palgatoetus ning palgakulu katmiseks puuduolev osa kaetakse Kehtna Põhikooli ja Valtu Kooli palgakulu arvelt. Keskpikas perspektiivis hakkab langema ka Kehtna Põhikooli ja Valtu Kooli õpilaste arv ning väiksemate koolide palgakulu toetamine kahjustab oluliselt hariduse kvaliteeti kahes suuremas koolis. Seega selle asemel, et eraldatud palgatoetusest rahastada õpetajate palgatõusu, lisatasudele, arendada motivatsioonisüsteeme jm, on sama palgatoetuse eest osaliselt hüvitatud väiksemate koolide õpetajate töötasusid.

Rahastamisprobleemid on kaasa toonud ka ebaõigete praktikate rakendamise, kus näiteks riigi poolt haridusliku erivajadusega (HEV) laste õpetamiseks eraldatud rahalised vahendid kasutatakse õpetajate palgakulude katmiseks, mis praktikas väljendub selles, et haridusliku erivajadusega lapsele antakse tunnid n-ö tavatunni sees, et sellest rahast oleks võimalik maksta õpetajale minimaalset vajalikku töötasu. Tegelikuses on aga tegemist eraldiseisva toetusega, mida riik maksab tuge ja erituge vajavatele õpilastele. Toetus peaks aitama katta mh tuge vajava õpilase õppetöö läbiviimisega seotud kulu, sh tugiteenuseid, kohandatud õppematerjale, -vahendeid ja -keskkonda. Kui toetust nendel eesmärkidel ei kasutata, siis ei ole toetuse kasutamine sihipärane. Ent selliselt viisil sihipäraseks kasutamiseks antud raha mitteshipärane kasutamine ole õige, põhjendatud ega mõistlik ning selle tõttu kannatavad taas õpilased, sh haridusliku erivajadusega lapsed.

Ülejäänud hariduse valdkonda kohaliku omavalitsuse poolt eraldatav raha kulub praeguses olukorras peamiselt vanade, amortiseerunud hoonete üleval pidamisele, mis on kooli pidamiseks ebamõistlikult suur. Eranditult kõik vajavad suuremal või vähemal määral remonti. Samuti moodustab iga koolimaja puhul märkimisväärse osa kuludest tugipersonali

palgakulu, mis on täies ulatuses kohaliku omavalitsuse kanda. Kogu haridustaristu investeringuvajadus on hinnanguliselt 6 740 000€.

Eelkirjeldatud olukorra suurimaks põhjuseks on valdade ühinemise järgselt reformimata jäänud koolivõrk, mis olemasoleval kujul ei ole jätkusuutlik. Kohalik omavalitsus koolide pidajana ei saa nende asjaolude ja ilmselgete probleemide valguses jääda tegevusetuks ja sellest tulenevalt on aktiivselt arutatud ja planeeritud haridusvõrgu optimeerimist ning otsitud selleks kõige efektiivsemat lahendust. Optimeerimise üheks eesmärgiks on korraldada olemasolevate rahaliste vahendite rakendada selliselt, et raha kasutamine oleks sihipärane ning suunatud otseselt õpilaste arengusse, kvalifitseeritud õpetajate leidmisesse ja hoidmisesse (sh konkurentsivõimelise töötasu maksmisesse) ning õppekeskkonna kaasajastamisse ning kvaliteetse alg- ja põhihariduse andmise tagamiseks koduvallas. Seejuures soovib kohalik omavalitsus säilitada üle valla erinevates piirkondades mõistlikus ulatuses vähemalt alghariduse omandamise võimaluse, samas vältides piirkondade põhjendamatu erinevat kohtlemist ja jätkuvat ebaratsionaalset ressursikasutust.

Kõik valla haridusasutused vajavad investeringuid taristusse, mis on välja toodud kõikide koolide arengukavades, kuid mida on seni raske teostada. Hoonetega seonduvalt on oluline valla kulubaasist välja saada oluline hulk energiakulukaid ja amortiseerunud hooneid ja suunata vahendid ümber lastesse, kvalifitseeritud ja motiveeritud õpetajatesse, kvaliteetsesse õppesse, kaasajastatud õppekeskkonda ja -vahenditesse. Haridusvõrgu ümberkorraldamine aitab täita eelmainitud eesmärki.

9. Otsuse eelarveline mõju

Eelnõu eelarvelise mõju hindamiseks on oluline analüüsida koolide rahastamist ning senist eelarve jaotumist.

Mõistmaks eelnõu mõju eelarvele, on oluline selgitada kuidas koole rahastatakse. Eestis rahastatakse munitsipaalülhariduskoolide tegevust läbi kombineeritud süsteemi, kus olulist rolli mängivad nii kohalikud omavalitsused kui ka riik. Kohalik omavalitsus, olles enamasti koolide pidaja, vastutab koolide igapäevase juhtimise ja rahastamise eest. See hõlmab õpetajate

palkade, koolihoonete hoolduse ja remondi ning õppevahendite ja muude operatiivkulude katmist. Omavalitsused võivad otsustada investeerida lisavahendeid koolide arengusse, rahastades eriprojekte või täiendavaid haridusalaseid tegevusi.

Riigi roll munitsipaalüldhariduskoolide rahastamisel väljendub peamiselt haridustoetuste kaudu, mis on mõeldud õpetajate palkadeks ja koolide tegevuskuludeks. Need toetused arvestavad koolide õpilaste arvuga, tagades, et rahastus vastab kooli suurusele ja vajadustele. Lisaks sellele rahastab riik erinevaid programme ja projekte, mille eesmärk on hariduse kvaliteedi parandamine, näiteks õpetajate täiendkoolitus, digihariduse arendamine või koolide renoveerimine.

Oluline on seega mõista, et haridusvõrgu ümberkorraldamise korral muutub riiklik haridustoetus kui ka kohaliku omavalitsuse omaosalus kooli ülalpidamiseks. Koolipidajatel eraldatakse toetust vastavalt õpilaste arvule kohalikus omavalitsuses, kuid omavalitsusel on vaba voli otsustada kuidas haridustoetust jagada asutuste vahel.

Ümberkorraldatavatele koolidele, Järvakandi Kool ja Eidapere Kool, eraldatakse rahastust rohkem kui õpilaste arvu arvestades oleks proportsionaalne. Viimane tähendab, et kahe kooli madal õpilaste arv tingib olukorra, kus hariduse kvaliteedi tagamine on raskendatud mõlemas koolis. Järvakandi Kooli puhul on oluline arvestada, et koolis õpib käesoleval aastal 16 haridusliku erivajadusega õpilast, mis muudab tugiteenuste pakkumise veel enam väljakutsuvamaks. Kooli õpilaste arv on valla koolides järgmine 11. novembri seisuga:

Tabel 1. Õpilaste arv valla koolides

Klassid	Kehtna Põhikool	Valtu Põhikool	Järvakandi Kool	Eidapere Kool	KOKKU
1.	13	24	12	11	60
2.	16	23	13	5	57
3.	16	17	8	5	46
Kokku I kooliaste	45	64	33	21	163
4.	21	22	4	2	49
5.	18	20	16	1	55
6.	20	21	14	5	60
Kokku II kooliaste	59	63	34	8	164
7.	17	11	12	3	43
8.	23	23	9	7	62
9.	21	15	12	7	55
Kokku III kooliaste	61	49	33	17	160
Kogu õpilaste arve	165	176	100	46	487

Allikas: Kehtna Vallavalitsus, 2023.

* Eelarve planeerimise ja õpilaste nimekirjade kinnitamise vahepealsel hetkel on muutunud üks õpilane Valtu Koolis.

Koolipidaja eraldab Kehtna valla koolidele rahastust vastavalt koolis antavate tundide arvule. Käesoleva õppeaasta ühes nädalas toimub Kehtna Põhikoolis 390 õppetundi, Valtu Põhikoolis 302 tundi, Järvakandi Koolis 299 tundi ja Eidapere Koolis 202 tundi. Eidapere Koolis on tunde vähem, sest õppetegevus toimub liitklassides. Eidapere Kooli kolmandas kooliastmes antakse vastavalt tunnijaotusplaanile hetkel 95 tundi nädalas, seega pea pooled tunnid kasutatakse III kooliastme õpilaste õpetamiseks. Kolmanda kooliastme sulgemise puhul väheneks antavate tundide maht 95 tunni võrra, mis omakorda tähendaks riikliku õpetajate tööjõukulude kokkuhoidu 143 123€ ühes õppeaastas.

Kolmanda kooliastme sulgemise puhul on oluline, et rakendub Haridus- ja Teadusministeeriumi toetusmeetme „Kodulähedase algkooli pidamist soodustava toetuse eraldamise tingimused ja kord” toetussumma kui koolitustegevuse lõpetab III kooliaste. Oluline on rõhutada, et riiklik toetus rakendub ainult juhul kui koolipidaja säilitab 6. klassilise kooli.

Toetuse eesmärk on motiveerida omavalitsusi korrastama koolivõrku soodustades kodulähedaste 1. – 6. klassiliste koolide ja õppekohtade tekkimist ja pidamist ning seeläbi soodustades kolmanda kooliastme õppe koondumist omavalitsuse suurematesse keskustesse. Toetuse väljatöötamisel on lähtutud eeldustest, et kodulähedaste koolide jätkusuutlikkuse

tagamisel on vajalik neid täiendavalt toetada ja see mõjub samas ka kohalikele omavalitsustele motiveerivalt, et väikese õpilaste arvuga kolmanda kooliastmega koolid ümber kujundada esimese ja teise kooliastmega koolideks seal, kus see on kvaliteetsele haridusele juurdepääsu silmas pidades mõistlik ning tagades kolmanda kooliastme õppe vähemalt omavalitsuse suuremates keskustes, sh kindlustades vajaduse korral õppes osalemist toetavad teenused, nt transpordi.

Meetmes sätestatakse tugispetsialistide tööjõukulude ja muude kulude toetuse suurus. Lisaks klassiõpetajale tuleb ka kodulähedases algkoolis või õppekohas tagada õpilastele tugiteenused, ainetunnid ja muud kooli pidamisega seotud tööjõukulude kate, lisaks majandamiskulud ja investeeringud. Selleks eraldatakse kohalikule omavalitsusele iga kodulähedasele algkooli või õppekoha arvestuses toetust 1,5 õpetaja aastase tööjõukulu summa mahus. 2024. a on see 49 320 eurot. Tegemist on fikseeritud summaga, mis on garanteeritud ja ei sõltu muutuvatest teguritest. Meetmega kaasneb klassiõpetaja tööjõukulu toetuse arvestamine, kuid tegemist on marginaalse väärtusega ja on sõltuv muutuvast tegurist (s.t õpilaste arvust), seega mõjutab see eelarvet mõne tuhande euro võrra. Toetusmeetme maht on Kehtna Valla jaoks seega hinnanguliselt vahemikus 50 000 - 51 000 eurot, sõltuvalt õpilaste arvust Eidapere Koolis.

Kolmanda kooliastme sulgemise puhul lisandub seega toetus summas 50 000€ / õppeaastas, mis tuleb liita juba varasemalt mainitud õpetajate tööjõukulude toetuse kokkuhoiuga, s.t 143 123€ / õppeaastas. Koolipidajal on seega võimalik ühes õppeaastas kasutada efektiivsemalt 193 123€, et parandada hariduse kvaliteeti kogu Kehtna vallas tervikuna.

10. Õpilastransport

Õpilastransport planeeritakse vastavalt lastevanematelt saadud informatsioonile.

2024. aasta jaanuarikuu seisuga on 6.-8. klassi õpilasi 15, kes peavad uuest õppeaastast teistesse koolidesse minema. Koolipidajal on kohustus tagada transport 12. lapsele. Vaadates laste elukohti, siis tõenäoliselt 11-le lapsele peab korraldama transpordi Järvakandi Kooli piirkonnast Eidapere-Lokuta ning ühele lapsele Lelle asulast Kehtna Põhikooli. Lelle asulast on õpilastransport juba tagatud. Juhul, kui lapsevanemad Lelle asulast otsustavad Järvakandi Kooli kasuks, jätkatakse lapsevanemaga kõnelusi individuaalse lahenduse leidmiseks (sõidukulude kompenseerimine või nõudepõhine transport).

7. klassis õpib 5 õpilast

Laste elukohad:

- Reonda küla
- Eidapere
- Järvakandi
- Eidapere
- Saarepõllu küla

8. klassis õpib 3 õpilast

Laste elukohad:

- Lokuta küla
- Põllu küla
- Lelle alevik

9. klass 7 õpilast

Laste elukohad:

- Lokuta küla
- Eidapere alevik
- Ellamaa küla
- Reonda küla
- Vaki küla Põhja-Pärnumaa vald

- Vaki küla Põhja Pärnumaa vald
- Kärü alevik Järva maakond

Arvestades, et 11 lapsele tuleb korraldada õpilastransport Järvakandi Kooli, siis hetkel Järvakandi-Lokuta-Järvakandi liinil sõitval bussil on 11 kohta ja seal on 1-2 vaba kohta. Seega on meil vaja suuremat bussi sellele liinile. Liini tuleks pikendada Reonda külani (võimalik, et need lapsed lähevad hoopis Vändra kooli), kilomeetreid tuleks juurde 32 koolipäeva kohta (liini pikendus Lokuta-Reonda küla-Lokuta). Hinnanguliselt on liinile vaja rakendada 19 kohaline buss. Koolipidaja jaoks sõltub õpilasliini maksumus tegelikest õpilaste arvust ja sellest tulenevast marsruudist, kuid kulu on orienteeruvalt 16 397 eurot. Koolipidaja tagab õpilastranspordi ainult Kehtna valla haldusterritooriumil.

11. Kaasamine ja informeerimine

Kaasamine ja informeerimine on olnud oluline osa haridusasutuste ümberkorraldamise juures pika ajaperioodi vältel. Kaasatud on olnud koolijuhid ja hoolekogud, korraldatud on mitmeid rahvakoosolekuid ning kohtumisi lapsevanematega, informeeritud inimesi meedia vahendusel (Raplamaa Sõnumid, TRE raadio, Valla Vaatleja), käsitletud teemat volikogu komisjonides ning volikogus, arvestatud Eidapere Kooli ümberkorraldamisega valla arengukavas ja Eidapere Kooli arengukavas ühe võimaliku otsusena.

- Teemat on aktuaalselt arutatud ajakirjanduses.

Raplamaa Sõnumid on avaldanud 20.07.2021 artikli, milles on osutatud: “Kohalike omavalitsuste valimised ei ole veel toimunudki, aga juba on teada üks tõsine teema, millega tuleb sügisel ametisse asuval Kehtna vallavolikogul tegeleda - Eidapere kooli tulevik”, “Tahes-tahtmata paneb kujunenud olukord mõtlema kooli kaugema tuleviku peale. Kui õpilaste arv langeb, siis kui kauaks kooligi jätkub?”.

Vallavanem Tanel Viks on andnud 21.12.2021 intervjuu Raplamaa Sõnumitele, kus on kirjeldanud, et vallavanema kaks suurt ülesannet on lahendada probleemid Lelle kanalisatsiooniga ja Eidapere Kooliga.

Raplamaa Sõnumid on 31.08.2022 avaldanud artikli, milles on taaskord arutatud: “Eidapere kooli tulevik on olnud mõnda aega väikese küsimärgi all. Mis koolist edasi saab? Teatavasti on tegemist väikese maakooliga, mis teeb ülalpidamise majanduslikus mõttes keerukaks. Kui vastvalitud Kehtna Vallavolikogu 2021. Aasta novembris esmakordselt kogunes, tuli Eidapere kooli tulevik jutuks esmajärjekorras”.

Tre Raadio uudistes on 02.01.2023 avaldatud üleskutse osaleda Kehtna Vallavalitsuse poolt korraldatud rahvakoosolekul, kus arutati kooli sulgemist.

Raplamaa Sõnumid on 11.01.2023 avaldanud artikli pealkirjaga “Eidapere kooli ähvardab sulgemine”. Artiklis kirjutatakse pikalt: “Eidapere kooli ähvardab sulgemine juba aastaid. Sellest sosistatakse volikogu tagatubades ja seda pelajatakse kooli koridorides. Aastavahetuse

eel muutusi sosinad valjuks aruteluks. Järgmisel kuul selgub kooli saatus - kas uuest õppeaastast lähevad ukseid kinni või mitte. “Minu jaoks pole küsimus, kas see kool suglub, vaid millal”, ütles Kehtna vallavanem Tanel Viks kooli tuleviku arutamiseks kokku kutsutud rahvakoosolekul”.

Kehtna Valla Vaatleja on 2023. aasta jaanuarikuu numbris nr 293 avaldanud neli artiklit seoses Eidapere Kooli ümberkorraldamisega. Arvamust on avaldanud Eidapere Kooli hoolekogu, vallavanem, volikogu esimees ja üks volikogu liige.

Kehtna Valla Vaatleja on 2023. aasta veebruarikuu numbris nr 293 teavitanud Kehtna Vallavolikogu istungi punktist: “15. *Muud küsimused 1. Eidapere kooli küsimustiku kokkuvõte*”. Küsimustiku kokkuvõttes arutati võimalusi koolivõrgu ümberkorraldamiseks.”

Kehtna Valla Vaatleja on 2023. aasta maikuu numbris nr 297 teavitanud Kehtna Vallavolikogu istungi punktist: “6. *Ülevaade olulisematest eelolevatest väljakutsetest Kehtna vallas ja erinevad ametikohtade konkursid*”. Vallavanem on rääkinud vajadusest korrastada koolivõrku ning selgitanud, et Kehtna vallas on ka Eidapere Kooli puhul oluline leida majanduslikult vastuvõetav lahendus kooli säilitamiseks ja koolivõrgu kvaliteedi tõstmiseks.

Kehtna Valla Vaatleja on 2023. aasta juunikuu numbris nr 298 avaldanud abivallavanema, Rynaldo Puusepa, seisukoha: “*Kehtna Vallavalitsuse kõige olulisem väljakutse, lähtuvalt Kehtna valla uuest arengukavast, on jätkata keeruliste reformidega, et parandada asutuste haldusvõimekust. Ainult tugevate haldusstruktuuridega asutused on võimelised suuremahulisi ja pehmete väärtustega seotud projekte ellu viima. Viimane puudutab kogu haldussüsteemi - koolid, lasteaiad, noortekeskused*”.

Kehtna Valla Vaatleja on 2023. aasta septembrikuu numbris nr 300 avaldanud abivallavanema, Rynaldo Puusepa, seisukoha: “*Kindlasti kavatseb vallavalitsus edasi liikuda Kehtna valla arengukavas sätestatud eesmärkidega, mis hõlmab endas haldusstruktuursete muudatuste tegemist, asutuste ja ametikohtade ühendamist ning haridusvõrgu optimeerimist ehk lihtsustatult öeldes muutusi koolivõrgus*”.

Kehtna Valla Vaatleja on 2023. aasta oktoobrikuu numbris nr 301 teavitanud Kehtna Vallavolikogu istungi punktist: *Tanel Viks andis ülevaate kohaliku omavalitsuse tegevust*

mõjutavatest teguritest minevikus, olevikus ja tulevikus. Tanel Viks selgitas, et Kehtna vallas on hetkel 16 hallatavat asutust ning pikemas plaanis on eesmärk sarnaselt juba ühtse juhtimise alla viidud raamatukogudega teha sama ka teiste allasutustega, et see arv oleks 8-9. Tanel Viks tõi välja, et oluline eesmärk on haridusvaldkonna reformimine, mis seoses riikliku väikekoolide toetamise meetmega hõlmab eelkõige Eidapere Kooli säilitamist koolipunktina. Tanel Viks lisas, et vastava eelnõuga on plaanis tulla volikogu ette tõenäoliselt jaanuaris.”

Kehtna Valla Vaatleja on 2023. aasta oktoobrikuu numbris nr 301 on avaldatud Vallavolikogu esimehe pöördumine: *“Oleme olukorras, kus tuleb hakata tegelema ebapopulaarsete ja valusate teemadega. Nendega, mida on aastaid volikogust volikogusse edasi lükatud. Eelkõige on vajadus haridusreformi järele.”*

Raplamaa Sõnumid on 17.10.2023 avaldanud artikli: "Kehtna lasteaialapsed vajavad erirühma". Artiklis on abivallavanem Rynaldo Puusep selgitanud, et haridusvõrgu optimeerimine on Vallavalitsuse üks tugevamaid prioriteete.

Kehtna Valla Vaatleja on 2023. aasta novembrikuu numbris nr 302 on avaldatud abivallavanema pöördumine. Kogu pöördumine keskendub haridusvõrgu analüüsile. Artiklis on välja toodud: *“Tänaseks on tekkinud tugev riigi surve ning HTM on loonud toetusmeetme kuueklassiliste koolide pidamiseks. Keskvalitsuse surve ja toetusmeetme toel on tõenäosus, et volikogu võib muutunud asjaolude kontekstis jõuda kompromissile. Eidapere Kool säiliks Järvakandi Kooli õppekohana kuueklassilisena, aga see arutelu on lähikuudel ees. Küll aga ütles vallavanem aasta tagasi selgelt, et ilma selle otsuseta satume olukorda, kus õige varsti on vaja personali- ja majanduskulusid kärpida kõikides teistes asutustes, ennekõike kannatavad teised koolid. Täna on see hetk käes koolides, lasteaedades, raamatukogudes ja kultuurimajades. Valusad valikud, aga meie endi hiljutiste valikute vili.”*

Kehtna Valla Vaatleja on 2023. aasta detsembrikuu numbris nr 303 on avaldatud vallavanema pöördumine. Vallavanema pöördumine kirjeldab jätkuvat vajadust viia ellu haldusstruktuurne reform Kehtna valla asutustes, milles on kirjeldatud haridusvõrgu ümberkorraldamist.

- Kaasamisega seotud koosolekud

Kehtna Vallavolikogu 19. oktoober 2022 nr 1-3/1 määrusega on vastu võetud Eidapere Kooli arengukava aastateks 2023-2026. Arengukava koostamise protsessis on korraldatud koosolekuid. Arengukavas on kooli mõjutavate teguritena toodud välja: "koolivõrgu ümberkorraldamine riiklikul ja kooli pidaja tasandil". Teadvustatud on võimalust, et toimub kooli ümberkorraldamine.

Kehtna Vallavalitsus osales kohtumisel Eidapere Kooli hoolekogu ja kogukonnaliikmetega 05.01.2023, et arutada koolivõrgu ümberkorraldamist.

Kehtna Vallavalitsus korraldas kohtumisel Eidapere Kooli hoolekogu ja kogukonnaliikmetega 15.06.2023, et arutada koolivõrgu ümberkorraldamist.

Kehtna Vallavolikogu 20. juuni 2023 määrusega nr 28 on vastu võetud Kehtna valla arengukava aastani 2035. Arengukava koostamise protsessis korraldati mitmeid kaasamiskoosolekuid. Vastu võetud arengukavas on punkt: *“Haridusvõrgu ja noortekeskuste reformi ettevalmistamine (sh haridusvaldkonda puudutava informatsiooni kogumine) ning läbiviimine eesmärgiga muuta lasteaedade- ja koolide ning noortekeskuste (ANK) võrgustik ning juhtimisstruktuur jätkusuutlikuks. Reformi läbiviimisel lähtutakse Haridusvaldkonna arengukavas 2021–2035 kokku lepitud põhimõttest tagada alusharidus ning I ja II kooliaste lapsele võimalikult kodu lähedal, kolmanda kooliastme koondumine valla/linna piirkondlikesse keskustesse.”*

Kehtna Vallavalitsus osales kaasamiskoosolekul Eidapere paikkonnas 04.01.2024. Koosoleku eesmärk oli arutada haridusvaldkonna küsimusi.

Kehtna Vallavalitsus osales kohtumisel Eidapere Kooli hoolekoguga ja kogukonnaga 22.01.2024.

Kehtna valla haridusasutuste ümberkorraldamise eelnõu edastatati arvamuse andmiseks järgmistele osapooltele: Kehtna Põhikooli hoolekogu, Valtu Kooli hoolekogu, Järvakandi Kooli hoolekogu, Eidapere Kooli hoolekogu, Eidapere Kooli Õpilasesinduse, Järvakandi Lasteaed Pesamuna hoolekogu, Kehtna valla noortevolikogu, Kehtna valla haridus- ja

noorsootöökomisjon. Avaldatud arvamused on koondatud kokku seletuskirja lisadokumenti “Lisa 3 - Arvamuste andmine”

Eelnõu seletuskirja on koostanud Kehtna Vallavalitsuse abivallavanem Rynaldo Puusep ja haridus- ja kultuurispetsialist Maret Salumäe.

12. Seletuskirja lisafailid

Seletuskirja lisad on järgmised failid:

1. Lisa 1 - Kehtna valla haridusstrateegia aastateks 2024 - 2035, tööversioon
2. Lisa 2 - Kehtna valla haridustrateegia aastateks 2024 - 2035 - andmestik, tööversioon.
3. Lisa 3 - Arvamuste andmine
4. Lisa 4 - Tegevuskava

13. Vastuvõtmiseks vajalik kvoorum

Otsuse vastuvõtmiseks on vajalik poolthäälte enamus.